



RINGMAJANDUSE
VÕIMEKUSE TÕSTMINE



KOHALIKU OMAVALITSUSE RINGMAJANDUSE TEEKAART SAKU VALD

Seisuga 31.08.2023

Koostatud projekti tegevuse „Ringmajanduse võimekuse tõstmine kohalikes omavalitsustes” raames.



KESKKONNAAGENTUUR

TAL
TECH



KLIIMAMINISTEERIUM



Iceland
Liechtenstein
Norway grants



Kohaliku omavalitsuse ringmajanduse teekaart

| | |
|---------------------|---------------------------|
| VALD/LINN | SAKU VALD |
| TEEKAARDI KOOSTAJAD | Stiina Vard, Kerli Laur |
| TOIMETAJAD | Niina Dulova, Tarmo Tuisk |
| KOOSTAMISE PERIOOD | 3. mai – 31. aug 2023 |

Käesolev teekaart on koostatud eesmärgiga näidata omavalitsuse ringmajanduslike tegevuste prioriteete, eelistusi, kitsaskohti, lahendusi, konkreetseid tegevusi ning potentsiaalset koostööd erinevate sidusgruppide või teiste omavalitsustega.

Teekaardis on kaetud järgmised keskkonnaga seotud teemavaldkonnad:

- keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes;
- ringmajanduslane teavitustegevus;
- jäätmemajanduse edendamine;
- keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine;
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes.

Teekaardis on kaetud järgmised äri- ja koostöömudelitega seotud teemad:

- kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine;
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine;
- koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel;
- ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil;
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine.



SISUKORD

| | |
|---|----|
| I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID | 4 |
| II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD | 5 |
| III TEGEVUSKAVA | 7 |
| IV KOOSTÖÖ | 8 |
| LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS..... | 9 |
| LISA 2. ARENGU INDIKAATORID | 10 |



I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID

OMAVALITSUSE KITSASKOHAD, MIDA VÕIKS LAHENDADA RINGMAJANDUSE ABIL

Allpool on loetletud mõned probleemid, mida võiks lahendada ringmajanduse abil:

- Jäätmetekke vähendamine (nn *zero waste* linnaks saamine);
- ehitusjäätmetele kasutuse leidmine (nt pinnase täiteks kasutamine);
- kogukondliku ringluskeskuse rajamine (parandustöökojad, taaskasutuskeskus jm);
- tööstussümbioos (ühe jääde on teise toormaterjal, materjaliringlus);
- kogukonna kaasamine, sh kogukonna ringmajanduse mudelite tekkimine.

KESKKONNATEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

- Keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes;
- ringmajandusala teavitustegevus;
- jäätmemajanduse edendamine;
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes.

ÄRIMUDELITE ARENDUSE JA KOOSTÖÖ TEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

- Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine;
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine;
- koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV-i vahel;
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine.



II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD

PARIMAD RINGMAJANDUSE PRAKTIKAD, MIDA OMAVALITSUS RAKENDAB

- On tehtud vallavalitsuse keskkonnajalajälje hindamine (2022. a. kohta).
- Saku valla keskkonnakuu korraldamine (koolitused, infopäevad, töötoad jne), regulaarne teavitustöö Saku Sõnumites, sotsmeedias ja kodulehel.
- Kogukondlikud projektid - poekotipuu (riidest poekottide ringlussevõtt). Elluviimisel on ka KIKi toetusel projekt "Jäätmetekke vähendamine ja ringmajanduse soodustamine Saku vallas", mille raames koostame me valla elanikele ringmajanduse juhendid ning arendame veelgi poekotipuu projekti.
- Jäätmete liigiti kogumine, korduskasutatavad nõud (Saku valla topsid ja Ringo süsteemi rakendamine).
- Korraldatud jäätmeveo raames on elanikel võimalik üle anda kõiki pakendiliike eraldi - paber- ja kartongpakend; plast- ja metallpakend, joogikartong ja klaaspakend.
- Tihe avalike pakendipunktide võrgustik - 60 kohta üle valla, enamikes on tagatud kolmeks kogumine.
- Taaskasutuspunktid - 3 iseteeninduslikku taaskasutuspunkti koostöös Uuskasutuskeskusega (Sakus 2tk ja Kiisal 1tk).
- Koolidesse ja lasteaedadesse uued jäätmesorteerid (5 liiki jäätmeid: segaolme-, plast- ja metallpakendi-, paberi-, panditaara, biojääde). Koolides toidujäätmete kaalumise ja toidukao hindamine – lahenduste otsimine.
- Tekstiili osas koostöö Lääne-Harju valla ja Humanaga TexRoad projektis.
- Kogukonna ringlusmajad - ühine jäätmete liigiti kogumine + ringmajanduse nurk (toidukapp, raamatuvahetus, taaskasutuspunkt, tööriistalaenutus vms).



KESKKONNAGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes

- keskkonnasõbralike (riigi)hangete kompetentsikeskus
- keskkonnahoidlike riigihangete korraldamine ja edendamine
- avalike hoonete ja teehituse rohehanked

Jäätmemajanduse edendamine

- ehitus- ja lammutusjätmete müügiplatvorm
- jäätmejaama või -keskuse laiendamine ringmajanduse otstarbel

Keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes

Rohelise Kontori sertifikaat

Muu praktika

- Zero Waste linn
- Ringne kogukond e ühte hoidev inimeste ring, kus asju jagatakse, laenatakse, korduskasutatakse ja parandatakse. Kutsub inimesi kaasa targalt tarbima ja vähendama liigset jäätmeteket.

ÄRI- JA KOOSTÖÖMUDELITEGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine

- tööstussümbioos
- bioenergia ressursside ja kasutuspotentsiaali kaardistamine
- tegevuskava kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamiseks

Ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine

- praktiline ringmajanduse ärimudelite juhend ettevõtetele näidete ja käepäraste tööriistadega

Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel

- tööstussümbioosi edendamine
- ehitusjätmete ringmajanduslik lahendus
- kohapealne biojätmete ringlussevõtt
- ringmajanduskeskused, parandustöökojad ja/või uuskasutuskeskused
- koostöö lähivaldadega: ühine jäätmekava, energia- ja kliimakava, ringmajanduse kompetentsikeskus vms

Ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil

- ringse linna/piirkonna projekt

Uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine

- ringmajanduse kompetentsikeskus (riiklik/piirkondlik/KOV-i piires)



III TEGEVUSKAVA

Keskkonnavaldkond

| TEGEVUS | LISAINFO | ELLUVIIMISE AEG |
|--------------------------------------|----------|-----------------|
| KKJS rakendamine kõigis allasutustes | | 2025 |
| Ringluskeskus | | 2026 |

Äri- ja koostöömudelite valdkond

| TEGEVUS | LISAINFO | ELLUVIIMISE AEG |
|---|--|--|
| Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine | Loodame leida sobivaima ja toimiva (ja ka jätkusuutliku) lahenduse/mudeli läbi ringmajanduse toimimise- ja rahastusmudeli väljatöötamine projekti (koos Lääne-Harju vallaga) | Projekt lõppeb oktoober 2023, sealt edasi võimalikud tegevused ja investeeringud |
| Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel | Loodame leida sobivaima ja toimiva (ja ka jätkusuutliku) lahenduse/mudeli läbi ringmajanduse toimimise- ja rahastusmudeli väljatöötamine projekti (koos Lääne-Harju vallaga) | Projekt lõppeb oktoober 2023, sealt edasi võimalikud tegevused ja investeeringud |

Uuringud või analüüsid, mida on ringmajanduse valdkonnas vaja läbi viia:

| TEGEVUS | LISAINFO | ELLUVIIMISE AEG |
|--|--|--|
| Ringmajanduse rahastus- ja toimimismudel | Projekt tööös koos Lääne-Harju vallaga | Projekt lõppeb oktoober 2023, sealt edasi võimalikud tegevused ja investeeringud |



IV KOOSTÖÖ

RINGMAJANDUSE ALANE KOOSTÖÖ OMAVALITSUSE TERRITOORIUMIL

- Tootmisettevõtted (ressursside kaardistamine, toote olelusringi hindamine), poed ja söögikohad (korduskasutatavad nõud jm jäätmetekke vähendamine, jäätmete liigiti kogumine, köögi- ja sööklajajäätmete tekke vähendamine).
- Väiksemad ettevõtted - kohaliku toodangu kasutamine.
- Kogukonnad – ringne kogukond.

RINGMAJANDUSE ALANE MAAKONDLIK KOOSTÖÖ

- Vastavalt vajadusele toimub koostöö kahe või enama naaberomavalitsuse vahel (ühised projektid, omavaheline nõustamine).
- Ühised jäätmekavad ning energia- ja kliimakavad.
- Ringmajanduse valdkonnas ühine teavitamine ja kaasamine (keskkonnanädala või -kuu üritused jm).
- Ettevõtluse kaardistamine ringmajanduse edendamise perspektiivist.
- Jäätmejaamade juurde ringmajanduslike lahenduste loomine (korduskasutuspunktid, kompostimisalad, parandustöökojad jm).
- Olulisteks koostöökohtadeks on jäätmetaristu, sh jäätmejaamade, ühine majandamine, maavarade küsimused, biojäätmete väärindamine jpm.

RINGMAJANDUSE ALANE RIIGI TASANDI JA RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

- Peamine ringmajanduse koostööpiirkond on Harju maakond koos Tallinna linnaga. Teised koostöösuhted on naaberomavalitsuste ja partneromavalitsuste vahel.
- Toetusmeetmed, ühised projektid - nii kohalikud kui ka rahvusvahelised.
- Ringmajanduse koostöö toimib mh Kohila vallaga (Rapla maakond).



LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS

ETTEPANEKUD RIIGILE, ET OMAVALITSUSE TÖÖ RINGMAJANDUSE ARENDAMISEL OLEKS TÕHUSAM

Tänane andmevahetus ei kannata kriitikat. KOV saab andmed üle aasta peale tekkimist. Andmed puudulikud ja täpsustusi peab iga numbri kohta üksahaaval küsima. Andmevahetus peab muutuma kiiremaks ja läbipaistvaks.



LISA 2. ARENGU INDIKAATORID

1. JÄÄTMEAJANDUSE EDENDAMINE

1.1. Jäätmekava. Millisele lävendile vastab KOV-i kehtiv jäätmekava?

Eeskujulik - jäätmekavas on määratud eesmärgid ja tegevused, kuidas suurendada jäätmete ringlusse võtmist.

1.2. Jäätmehoolduseeskiri. Millisele lävendile vastab kehtiv jäätmehoolduseeskiri?

Eeskujulik - jäätmehoolduseeskirjas on sätestatud, et korraldatud jäätmeveo raames on liigiti kogumine (lisaks segaolmejäätmetele vanapaber, bio- ja suurjäätmed) kõigile jäätmevaldajatele kohustuslik.

1.3. Jäätmevaldaja register. Kas KOV-is on jäätmete tekkest ülevaate saamiseks kasutusel jäätmevaldaja register?

Edasijõudnu - veebipõhine register.

1.4. Koostöö taaskasutusorganisatsioonidega. Kas omavalitsusel on lepingud taaskasutusorganisatsioonidega saavutamaks pakendijäätmete kokku kogumise KOV territooriumilt?

Baastase - lepingud kõigi kolme taaskasutusorganisatsiooniga (Tootjavastutusorganisatsioon OÜ, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ, Eesti Pakendiringlus).

1.5. Jäätmete edasise käitlemise korraldamine. Kuivõrd KOV panustab jäätmete tekkimise vähendamisse ja vältimisse ning on läbi mõelnud, mis saab kogutud jäätmetest?

Baastase - on kehtestatud nõuded jäätmeveo raames kogutud jäätmete edasiseks käitlemiseks.

1.6. Pakendijäätmete liigiti kogumine. Milline on pakendijäätmete liigiti kogumise võrgustik?

Eeskujulik - on olemas pakendite kohtkogumine.

1.7. Korraldatud jäätmevedu. Kas KOV on taganud toimiva jäätmeveo sõlmides kontsessioonilepingu jäätmekäitlejaga?

Eeskujulik - korraldatud jäätmeveo raames kogutakse vähemalt järgmised jäätmed liigiti: segaolme, paber-, bio-, pakend- ning suurjäätmed.

1.8. Jäätmejaamade lahtiolekuaegade paindlikkus. Kuivõrd jäätmejaamades toimub jäätmete vastuvõtt?

Eeskujulik - vähemalt viiel päeval nädalas sh ühel puhkepäeval. Kokku vähemalt 40 tundi nädalas ja vähemalt 8 tundi ühel puhkepäeval.



1.9. Jäätmete liigiti vastuvõtt jäätmejaamades. Milliseid jäätmeliike jäätmejaamad liigiti vastu võtavad?

Eeskujulik – on loodud võimalused asjade korduskasutusse suunamiseks (tooted või tootekomponendid, mis ei veel jäätmeteks muutunud). Korduskasutus tähendab, et asja kasutatakse uuesti selle esialgsel otstarbel, seega aitab korduskasutus jäätmeteket vähendada või vältida. Korduskasutussüsteemi näide on mööbli või riiete viimine taaskasutuspooidesse.

1.10. Jäätmekorralduse info kodulehel. Kas elanikud on informeeritud jäätmehooldusteenuste sisust ja teenusepakkujatest?

Edasijõudnu - omavalitsuse veebilehel on leitav informatsioon jäätmeteket vältivate tegevuste kohta.

2. KOHALIKE RESSURSSIDE KESTLIKU KASUTAMISE SOODUSTAMINE

2.1. Taastuvenergiaalade planeerimine. Kas omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on käsitletud taastuvenergiaalaid?

Baastase – omavalitsuse üld- või eriplaneeringu kavandamisel on eraldi käsitletud taastuvenergiaalaid.

3. RINGMAJANDUSALANE TEAVITUSTEGEVUS

3.1. Elanikkonna jäätmemajanduse alase teadlikkuse tõstmine. Kas KOV teavitab elanikke ringmajanduse põhimõtetest ja vajalikkusest?

Eeskujulik – viiakse läbi vähemalt üks jäätmemajanduse alane teabepäev, kooluts, infotund või kampaania aastas.